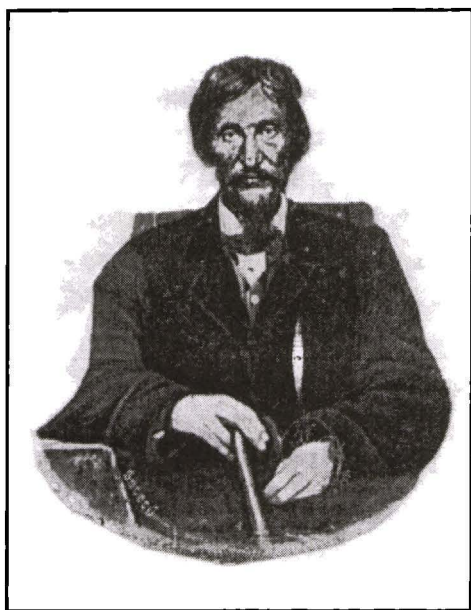

FAMILIA SĂVOIU

Lavinia Popica

Familia boierilor Săvoiu

nu este pentru istoria noastră un nume sonor, ea având numai o influență locală, în Oltenia unde erau mari proprietari de pământ. Despre familia Săvoiu mă așteptam să găsesc totuși mai multe informații și date însă din păcate vă pot prezenta numai câteva informații găsite în cărțile lui Alexandru Ștefulescu, *“Încercare de a face o istorie*

a Târgu-Jiului” și *“Istoria Târgu-Jiului”*, ambele publicate la începutul secolului al XIX-lea, în cea a lui Vasile Cărbăbiș *“Istoria Gorjului”* și în cea a domnului George Niculescu *“Drumuri spre mănăstirile Gorjului”*.

Dintr-un document datat 31 martie 1777 aflăm că boierii Mihai Săvoiu și Nicolae (ginerele lui Pană Săvoiu), se judecă cu Maria și Stanca, cumnatele lor încă din 31 mai 1776 cerându-le inițial partea din moșia Florești, cumpărată în decembrie 1747 cu 200 de taleri, și Lupoiaia,

cumpărată la 3 mai 1748 cu 400 de taleri. Pentru aceste moșii au dat și ei banii, însă acești bani nu le-au fost înapoiți, deși trecuseră 30 de ani de la cumpărare, astfel au bănuțit că au fost trecuți în zapise ca proprietari. În 1776 domnul Alexandru Ipsilanti hotărăște că este o datorie de bani nu de moșie, dar *Săvoaicele*¹ nu recunosc această datorie și nu vor să o plătească. Din acest document reiese că Mihai, Constantin – soțul Mariei Săvoiu, cu soțul Stancăi Săvoiu, cu soția lui Nicolae și cu martorii Ion și Vasile Săvoiu sunt frați, fiind copiii lui Pană Săvoiu și ai soției sale Maria.² Care este descendența lor, care sunt părinții sau bunicii lui Constantin Săvoiu, zis Surcel nu se știe.

Primul și poate cel mai important membru al familiei despre care am găsit cele mai multe informații este Constantin Săvoiu, care a trăit între anii 1812-1878. Acesta și-a făcut studiile la Viena, unde a fost probabil influențat de noile idealuri revoluționare pentru că a participat la revoluția de la 1848, fiind exilat apoi la Viena. Se întoarce din exil în 1857, când este ales deputat de Gorj în Adunarea Ad-hoc din 1859, unde votează pentru alegerea lui Alexandru I. Cuza ca domn al Țării Românești. În perioada domniei lui Cuza, încă din primul parlament, a fost ales deputat de Gorj și de Târgu-Jiu.³ A mai fost apoi și senator de Mehedinți în mai multe rânduri, fiind membru al lojii masonice Steaua lui Sever din orașul Turnu Severin.⁴ În anul 1878 în timp ce se afla la Viena pentru tratament, fiind foarte bolnav, acesta moare.

Despre alte rude ale lui Constantin Săvoiu în afară de un frate, Vasile Săvoiu, nu am găsit alte informații cu privire la părinții săi sau alți frați.

Constantin Săvoiu, zis Surcel, avea rang de pitar, Alexandru Ștefulescu îl numește în cartea sa *"Istoria Târgu-Jiului": ... mare proprietar și filantrop ...*⁵ dar și ctitor. Moșii avea la Lupoia, Borăscu, Groșerea, Urdari. În afară de aceste moșii mai avea case la Târgu-Jiu, unde avea și o moară pe râul Jiu⁶ și la Craiova. Printre altele mai avea și o fabrică de ciment la Gura Văii – 70 km. de orașul Turnu Severin.

La moșia de la Lupoia, pe malul stâng al Motrului (azi orașul

Motru), Constantin Săvoiu își construise încă din anii 1860-1870 o casă spațioasă cu etaj chiar lângă culă, construită spre sfârșitul secolului XVIII – dispărută acum. Cula de la Lupoia avea planul dreptunghiular, fiecare etaj avea două încăperi, iar cerdacul era unul din cele mai frumoase și mai elegante din Oltenia. Acesta avea șase arcade frontale și câte două laterale sprijinite pe coloane scunde.

Biserica satului Lupoia, cu hramul "Sfântul Nicolae", este anterioară anului 1776 și a fost zugrăvită pe cheltuiala familiei Săvoiu în anul 1816 și reparată în întregime în anul 1895.⁷

La moșia de la Groșerea, (com. Aninoasa, jud. Gorj) de pe malul Gilortului, avea un conac – în care a fost o perioadă după 1953 școala, apoi depozit – lângă care era o culă. Spre deosebire de cula de la Lupoia, aceasta avea planul perfect pătrat folosind inițial pentru refugiu și apărare și nu pentru locuit. Mai târziu, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, cula a fost amenajată pentru locuit și a revenit lui Achile Crăsnaru, ginerele lui Constantin Săvoiu. Cula de la Groșerea are la parter pivnița, două camere la primul etaj și una cu ieșire spre cerdac, la al doilea etaj. Parapetul cerdacului este decorat prin mici dreptunghiuri, iar colonada este formată din șapte stâlpi ce susțin arcadele trilobate. A fost adăugat mai târziu un balcon din lemn. În interior are o scară din lemn de 12 trepte. Zidurile au o grosime de aproape un metru și sunt din zidărie masivă, de cărămidă îngustă legată cu mortar. Ferestrele etajului doi, inițial creneluri, au fost amenajate în ferestre mici, însă numai pe partea interioară, în exterior au rămas creneluri. Această moșie i-o dă drept zestre fiicei sale Elena în anul 1796, când aceasta se căsătorește cu Achil Crăsnaru.⁸

La moșia de la Borăscu construiește un conac – care se păstrează azi aproape în ruină, fiind cămin cultural – și o culă care erau înconjurate de ziduri înalte.

Accesul se făcea printr-o poartă mare care avea în fața ei un pod de lemn (pe balamale) mobil.⁹ Tot aici construiește o biserică pentru săteni și mai sus pe Dealu Mare, o mănăstire cu hramul "Adormirea

Maicii Domnului”, unde se află îngropat în cripta familiei – care se află sub altar, în partea de răsărit. Ansamblul mănăstiresc de la Dealu Mare, cunoscut și sub numele de *Cioaca* sau *Cioacla lui Surcel*, a fost ridicat în anul 1865.¹⁰ Biserica a fost construită inițial în stil neoclasic, pictura fiind realizată de timișoreanul Nicolae Popescu, pe care Constantin Săvoiu îl întâlnise probabil la Viena. Mănăstirea de la Dealu Mare a funcționat ca biserică particulară a familiei, care a întreținut-o până în anul 1941. După ce a fost abandonată, în 1962, biserica a început să se degradeze. La 21 mai 1977 este redeschisă în urma insistențelor lui Constantin Lafcovici. În anul 1992 devine schit. Această biserică are un final aproape fericit, pentru că începând din 1994 este renovată și lărgită, însă în urma acestor intervenții forma inițială a fost complet schimbată, arhitectul lucrării nefiind preocupat de acest aspect.

În Târgu-Jiu cumpără de la Smaranda Călineasca teren, unde construiește în anul 1854, prima școală din oraș pentru *învățătura tinerelor fete orășence și județene* pe care o donează Eforiei Școlilor – până atunci funcționa doar o școală mixtă.¹¹ De la Institutul Săvoiu și numele de C. Săvoiu și-a luat numele și strada din apropierea școlii. Școala a avut la început două clase cu 55 de eleve, mai târziu în 1860 intrând sub tutela *Așezămintelor Brâncovenești*, devine internat de fete. Lecțiile aveau un caracter practic, Constantin Săvoiu insistând însă pentru predarea unei limbi străine.¹²

Tot în orașul Târgu-Jiu, Constantin Săvoiu a fost unul din ctitorii bisericii cu hramul “Sfinții Împărați Constantin și Elena”, alături de familia soției sale Ștefan și Dumitru Frumușanu, împreună cu sora lor căsătorită cu Zamfir Părăianu și preotul Constantin Ștefulescu (tatăl istoricului Alexandru Ștefulescu). Biserica a fost construită între anii 1867-1875. Ea a fost construită în stilul barocului austriac iar pictura era de influență orientală. Descrierea lui Alexandru Ștefulescu este mai critică în ceea ce privește această biserică, el spune că: *“la construirea acestei biserici dealminterelea cea mai încăpătoare din oraș nu s-a avut bază nici un stil ...iar ...simetria și estetica au fost cu totul sacrificate.”*¹³

În 1873 se afla în biserică un potir din argint aurit având inscripția: *Semn de recunoștință către Divinitate care a protejat pe Annette Săvoiu în ziua de 15 iunie 1873. Anica, Annette, Constantin, Anna, Constantin, Emanuel, Magdalena, Elena, George.*¹⁴ Este vorba despre soția lui Constantin Săvoiu, Annete von Guma, cei enumerați fiind copiii lor.

Constantin Săvoiu zis Surcel, s-a căsătorit cu Ecaterina Frumușanu, fiica logofătului Constantin (Dinu) Frumușanu, care mai avea trei copii – în afară de Ecaterina – doi fii și o fiică. Ștefan Frumușanu, pitar, căsătorit cu Ecaterina (care a avut un singur copil) și Sevastița Frumușanu căsătorită cu Zamfir, care a avut opt copii.

Una dintre cele cinci fete ale sale, Speranța s-a căsătorit cu generalul Nicolae Tătărescu având unsprezece copii printre care și pe Gheorghe Tătărescu.

Din căsătoria Ecaterinei Frumușanu cu Constantin Săvoiu, s-au născut cinci copii:

1. Constantin C. Săvoiu căsătorit cu Annette Sarah von Guma
2. Eufrosina (Frosa) Săvoiu
3. Emanuel Săvoiu căsătorit cu Marietta Arion
4. Elena Săvoiu căsătorită cu Achil Crăsnaru
5. Eliza Săvoiu căsătorită cu ... Mihuleț.

Constantin C. Săvoiu a fost prefect de Gorj, între anii 1869-1874 și 1892-1895.¹⁵ Cumpără proprietatea biv vel medelnicerului Gligoraș Bâlțeanu, unde își construiește probabil casă. În anul 1896 este unul din ctitorii Capelei cimitirului împreună cu familia mamei sale.¹⁶ A fost căsătorit cu Annette, una din fiicele doamnei von Guma, care era doamnă de onoare a reginei Elisabeta, având șase copii:

Generalul Constantin (Costică) Săvoiu căsătorit cu Constanța, născută Gârleșteanu (aceasta fusese căsătorită înainte cu generalul Vișoreanu, având două fete din prima căsătorie, Tanzi și Aka) care au avut o fiică Anna (Ani) Săvoiu căsătorită și ea de două ori, prima dată cu prim-procurorul Mihai Soreanu și apoi cu ... Bunea.

Generalul Gheorghe (George) Săvoiu s-a născut la 12 februarie

1890 la Târgu-Jiu și moare la 9 august 1971 la București.

A fost căsătorit cu Lily Danon, nu au avut copii. Studii : Școala militară de ofițeri de cavalerie (1909-1911) și Școala Superioară de Război (1922-1924).

În 1914 este locotenent, în 1917 căpitan, în 1934 colonel, în 1941 general de brigadă. Între 10 ianuarie – 25 iulie 1941 este comandant al Brigăzii 7 cavalerie în campania din Sudul Basarabiei. Între 25 iulie-31 august 1941 este la dispoziția Ministerului Apărării Naționale, trecut apoi în rezervă până la 31 august 1944.

Între 20 decembrie 1944 -12 martie 1945 este șef al Serviciului Special de Informații, fiind trecut definitiv în rezervă la 24 martie 1945.¹⁷

Generalul Gheorghe Săvoiu este arestat la 24 februarie 1949, fiind judecat deabia după doi ani, în 1951 și condamnat la doi ani de închisoare, a fost încadrat în mai multe colonii de muncă fiind eliberat la 24 mai 1954.

Ana Săvoiu căsătorită cu generalul Gheorghe Sănătescu¹⁸ (14 ianuarie 1885-8 nov. 1947), care au avut un fiu Puiu Sănătescu (m. 1940) căsătorit cu Lila Cotescu (m. 1969) care nu au avut descendenți.

Magdaiena Săvoiu (m. 1969) căsătorită cu Anton Lafcovici cu care are un copil Constantin Lafcovici, căsătorit cu Tanzi Vișoreanu, fiică adoptivă a generalului Constantin Săvoiu. Din căsătoria cu al doilea soț, avocatul Ion Mihail-Gele (m. 1946) Magdalena Săvoiu a avut o fiică, Puica Mihail căsătorită cu aviatorul comandor Boris Ferdeber.

Generalul Emanuel Săvoiu (m. 25 iunie 1952) căsătorit cu Constanța (Tanzi) Dumitrescu (m. 30 iunie 1949) cu care au avut un copil, Constantin (Nolcică) Săvoiu.

Elena Săvoiu (1885-1979) căsătorită cu căpitanul Victor Eliad (m. 1916) au avut un copil, Pintzi Eliad, căsătorită cu Romică Șteflea, ultimii proprietari ai culei din Borăscu.

Eufrosina Săvoiu nu a fost căsătorită și nu a avut copii, întreaga ei avere a lăsat-o moștenire nepotului de frate preferat, generalul Constantin Săvoiu.

Emanuel Săvoiu a fost președinte de Tribunal între 1881-1882, an în care a fost admis în loja masonică Steaua lui Sever din care făcea parte și tatăl său. Acesta s-a căsătorit cu Marietta Arion, și au avut doi copii:

Emanuel (Motzu) Săvoiu, avocat, nu a fost căsătorit și nu a avut copii.

Irina Săvoiu căsătorită cu generalul Ostroveanu, nu au avut copii.

Elena Săvoiu căsătorită cu Achil Crăsnaru au avut un copil, Codin Crăsnaru căsătorit de două ori.

Eliza Săvoiu căsătorită cu ... Mihulețu, au avut nouă copii: Hermina, Vila, Natalia, Adelina, Sandu, Polina, Matilda, Emanuel.

Note:

1. Gheorghe Cronț, *Acte juridice din Țara Românească 1775-1781*, București, 1973, p. 313.
2. *Ibidem*, p. 314.
3. Em. E. Săvoiu, *Litua, studii și cercetări*, Târgu-Jiu, 1978, p. 221.
4. Mihai Rădulescu, *Re'ue Roumane d'histoire, tome XXXVIII*, 1-4, 1999, p. 294.
5. Alexandru Ștefulescu, *Istoria Târgu-Jiului*, București, 1906, p. 55.
6. *Idem*, *Încercare de a face o istorie a Târgu-Jiului*, 1898, p. XIII.
7. Nicolae Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România*, Craiova, 1970, vol. 2, p. 405.
8. Radu și Sarmiza Crețeanu, *Culele din România*, București., 1969, p. 29.
9. Iancu Atanasescu, *Culele din Oltenia*, Craiova, 1974, p. 107.
10. George Niculescu, *Drumuri spre mănăstirile Gorjului*, Târgu-Jiu, 1997, p. 121.
11. Alexandru Ștefulescu, *Încercare .....*, p. 251.
12. *Ibidem*, p. 274.
13. *Ibidem*, p. 156.
14. *Ibidem*, p. 278.

15. Alexandru Ștefulescu, *Istoria Târgu-Jiului*, p. 118.
16. Alexandru Ștefulescu, *Încercare...*, p. 281.
17. Alexandru Duțu, *Armata română în al doilea război mondial 1941-1945*, București, 2000, p. 361.
18. *Ibidem*, p. 361.

Bibliografie:

1. Antanasescu, Iancu, *Culele din România*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1974.
2. Cărăbiș, Vasile, *Istoria Gorjului*, Ed. Editis, Târgu-Jiu, 1995..
3. Crețeanu, Radu, *Culele din România*, Ed. Meridiane, București, 1969
4. Cronț, Gheorghe, *Acte juridice din Țara Românească 1775-1781*, Ed. Academiei de științe sociale și politice, București, 1973.
5. Duțu, Alexandru, *Armata română în al doilea război mondial 1941-1945*, Ed. Enciclopedică, București, 2000.
6. Niculescu, George, *Drumuri spre mănăstirile Gorjului*, Ed. Ager, Târgu-Jiu, 1997.
7. Rădulescu, Mihai, , în *Revue Roumane d'histoire XXXVIII*, 1-4, 1999.
8. Săvoiu, Emanoil E., *Școala primară de fete, contribuție la istoria învățământului din Târgu-Jiu*, Litua, studii și cercetări, 1, Târgu-Jiu, 1978.
9. Stoicescu, Nicolaie, *Bibliografia localităților și a monumentelor feudale din România*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1970, 2 vol.
10. Ștefulescu, Alexandru, *Încercare de a face o istorie a Târgu-Jiului, 1898*.
11. *Idem*, *Istoria Târgu-Jiului*, Ed. Socec, București, 1906.

